

ANTIKVARISK DOKUMENTASJON

Indre Arna barnehage

Ådnavegen 42

Innhold

1 Innledning.....	2
2 Sammendrag	4
3 Vernestatus - sentrale begreper.....	5
4 Områdets historie og områdebeskrivelse	6
5 Bygningen	7
5.1 Realia	8
5.2 Bygningshistorie	8
5.3 Bygningsbeskrivelse.....	10
5.3.1 Konstruksjon.....	10
5.3.2 Fasader	10
5.3.3 Interiør/planløsning.....	15
5.3.4 Uteområde	19
6 Verneverdier og anbefalinger.....	20
7 Kilder.....	21

1 Innledning

Historisk har offentlige byggeri ofte vært påkostet og prestisjetungt, kjennetegnet ved solide og varige materialer og høy arkitektonisk kvalitet. Tidligere privateide bygninger, også disse av svært høy kvalitet, har av ulike årsaker kommet i offentlig eie. Slik har kvalitet og historie sammen ført til at Bergen kommune nå eier en rekke bygninger med høy kulturhistorisk verdi.

Bergen kommune, ved Etat for bygg og eiendom, har satt i gang et omfattende arbeid for å få oversikt over vedlikeholdsbehovet og tilstanden på de kommunale bygningene, og iverksetter tiltak med sikte på å oppnå et alminnelig vedlikeholds nivå for alle eiendommene. For de verneverdige bygningene er dette også i tråd med nasjonale målsettinger for kulturminneforvaltningen. Et godt vedlikeholds nivå sikrer bevaringsverdier og fører samtidig til reduksjon i behovet for omfattende reparasjonstiltak. Dette betyr også at originalmaterialer og bygningsdeler i større grad kan bevares, fremfor å skiftes ut, og er derfor et godt kulturminnevern.

Våren 2015 har Byantikvaren dokumentert 32 kommunale bygninger med kulturhistorisk verdi. Bygningene har ulikt formelt vern. Dette skyldes flere forhold. De dokumenterte bygningene er likevel alle definert som verneverdige bygninger av Byantikvaren og bør forvaltes som det. Bygningene er i kategoriene barnehager, kulturbygg og administrasjonsbygg. Listen dekker ikke alle de kommunalt eide bygningene i disse kategoriene. Noen bygninger og bygningskompleks er nylig istandsatt, eller er under istandsetting, og faller derfor utenfor dette kartleggingsprosjektet. I samråd med Byantikvaren, har Etat for bygg og eiendom valgt ut bygningene med verneverdi innenfor de tre kategoriene og gitt Byantikvaren i oppdrag å lage enkle kulturhistoriske rapporter for disse. Rapportene inngår i eiendomsdatabasen for kommunale bygninger og som bakgrunnsmateriale for tilstandskartlegging av disse bygningene. Den bygg- og branntekniske tilstandskartleggingen er utført av eksterne konsulenter på oppdrag, med utgangspunkt i standard for tilstandskartlegging av verneverdige og fredete bygninger, og har gått parallelt med dokumentasjonsarbeidet. Innenfor tilgjengelig kapasitet og anledning, har Byantikvaren deltatt på en rekke av tilstandskartleggingene for å kunne bistå med informasjon og konkrete kulturminnefaglige råd vedrørende anbefaling av tiltak for brannsikring og vedlikehold.

Eiendommene representerer en bygningskatt for fellesskapet og viser hele spennet mellom internasjonale ikon og mer anonyme og tidstypiske bygninger, alle uttrykk for idealer og strømninger i sin samtid. I dokumentasjonsarbeidet Byantikvaren her har gjort for et stort antall bygninger, har det ikke vært mulig med grundige analyser eller kildesøk. Bestillingen har vært enkle rapporter som kan danne et bilde av de kulturhistoriske verdiene knyttet til den enkelte

bygningen, som et «føre var» ved planlegging og gjennomføring av tiltak. De kulturhistoriske rapportene er derfor ikke uttømmende for de enkelte bygningene, men baseres på tilgjengelige digitaliserte kilder, egne arkiver, litteratur, fagkunnskap og faglige vurderinger. Det er ikke gjort fysiske arkivøk i offentlige arkiv, og heller ikke bygningsarkeologiske undersøkelser. Det må derfor tas høyde for eventuelle feilkilder. En grundigere analyse kan være nødvendig dersom det skal gjøres mer omfattende tiltak på enkeltbygninger. Gjennom arbeidet har Byantikvaren fått god kjennskap til de enkelte bygningene. Rapportene gir noen overordnede anbefalinger og råd for hvordan de kulturhistoriske verdiene best kan ivaretas i hver enkelt bygning. Uten at konkrete tiltak er planlagt, er det likevel vanskelig å gi noe annet enn mer generelle anbefalinger basert på verneverdiene som beskrives. Vi vil derfor understreke at Byantikvaren gjerne bistår med råd når konkrete tiltak skal gjennomføres, slik at man sammen kan finne gode løsninger for både bruk, drift og vern. Vi vil i denne anledning også peke på Riksantikvarens veiledere som nyttige kilder til informasjon av mer bygningsteknisk karakter. (Se <http://www.ra.no/Veiledning>).

Følgende 32 bygninger er inkludert i dette dokumentasjonsprosjektet:

Barnehager	Administrasjonsbygg	Kulturbygg
Kalfarveien barnehage	Kommunehuset i Arna	Barnas Kulturhus
Kalmargaten barnehage	Kommunehuset i Eidsvåg	Ungdommens Hus
Nordnes bydelshus-Klosteret bhg	Kommunehuset på Nesttun	Danckert Krohn seniorsenter
Rosetårnet barnehage	Neumannsgt 1	Lysverksbygget (KODE 4)
Sletten barnehage	Strømgaten 10	Rasmus Meyers samlinger (KODE 3)
Indre Arna barnehage	Hagerupsgården	Gamle Norges Bank
Laksevåg barnehage	Gamle Brannstasjon	Latinskolen
Årstad Brannstasjon barnehage	Gamle Bergen Kretsfengsel	Schøtstuene
	Det gamle rådhus	Siljustøl
	Magistratbygningen	Troldhaugen
	Bergen rådhus	Landås hovedgård
	Manufakturhuset	
	Gamle Tinghus	

En god bruk hvor kulturminneverdiene legger premisser, er også et godt langsiktig vern av bygningene. På den annen side, vil også de kulturhistoriske verdiene i bygningene gi kvaliteter til den daglige bruken.

Rapportenes oppbygning er lik og basert på våre erfaringer med tidligere kulturhistoriske rapporter. Innledningsvis har de et sammendrag av rapporten, samt definisjon av sentrale fagbegreper. Dernest følger en kort områdebeskrivelse for å sette bygningene inn i en fysisk kontekst, før selve bygningen beskrives og settes i kulturhistorisk sammenheng. Rapportene avsluttes med en vurdering av verneverdier, faglige anbefalinger og kildeangivelser, samt eventuelt kartmateriale. Hvor omfattende de enkelte delene i rapportene er, vil avhenge av kildetilfang og betydning for forståelsen av den kulturhistoriske bygningen. En del fotomateriale er tatt med i rapportene som illustrasjoner. Vi har også et mer omfattende fotomateriale som vil gjøres tilgjengelig for Etat for bygg og eiendom.

Byantikvaren takker for oppdraget og ser frem til videre godt samarbeid i forvaltningen av disse bygningsskattene.

2 Sammendrag

Indre Arna Barnehage er lokalisert i bygget som tidligere var Indre Arna skule. Dette var det tredje skolehuset som ble oppført i Indre Arna, og det ble plassert på Hamrane på gården Indre Arna i 1938/39, og ble tatt i bruk skoleåret 1941/42. Bygget er tegnet av arkitekt O. Schumann Olsen, og har et klassisistisk uttrykk med slette fasader som indikerer funksjonalistiske impulser. To påbygg fra henholdsvis 1965 og 1971 ble tegnet av arkitekt Sonja Christie. Skolen ble nedlagt i 2011, og i dag er det kommunal barnehage i deler av bygget.

3 Vernestatus - sentrale begreper

Verneverdig: At en bygning er verneverdig betyr at den er verdt å verne/bevaringsverdig/verdt å ta vare på fordi det har kulturhistorisk, arkitektonisk eller en annen type verdi. At bygningen er verneverdig innebærer likevel ikke at den har en juridisk vernestatus.

Vernet: Når en bygning er vernet, har den en formell, juridisk vernestatus og kan ikke uten videre rives eller endres. En vernet bygning kan enten være regulert til spesialområde bevaring/hensynssone i en kommunal reguleringsplan eller fredet etter kulturminneloven (se dette). Noen bruker vern/vernet bare om det reguleringsmessige vernet og ikke om fredning, men "vernet" er egentlig en samlebetegnelse.

Fredet: Ordene fredet og vernet brukes ofte om hverandre, men fredet brukes oftest om – og bør forbeholdes for - kulturminner som er fredet etter kulturminnevernets egen særlov, kulturminneloven. Ordet brukes slik i dette dokumentasjonsprosjektet. Kulturminner kan være automatisk fredet i kraft av sin alder ("fornminner" fra før 1537, stående bygninger fra før 1650 samt sunkne skip og samiske kulturminner som er eldre enn 100 år). Yngre kulturminner kan vedtaksfredes av Riksantikvaren. Dette krever en høringsprosess og et vedtak. Hvis et kulturminne av nasjonal verdi er truet, kan Riksantikvaren eller fylkeskommunen gå til midlertidig fredning mens fredningssaken utarbeides.

SEFRAK: SEFRAK er et nasjonalt bygningsregister. Registeret skulle inneholde alle bygninger i Norge bygd før 1900. Mange steder er bygningene også evaluert med tanke på verneverdi. Registeret ble hovedsakelig utarbeidet mellom 1970- og 1990-tallet, men det ble aldri komplett, og noen steder pågår fremdeles registreringer. Navnet SEFRAK er en forkortelse for Sekretariatet for registrering av faste kulturminner i Norge, som er det organet som startet arbeidet med registreringen.

4 Områdets historie og områdebeskrivelse

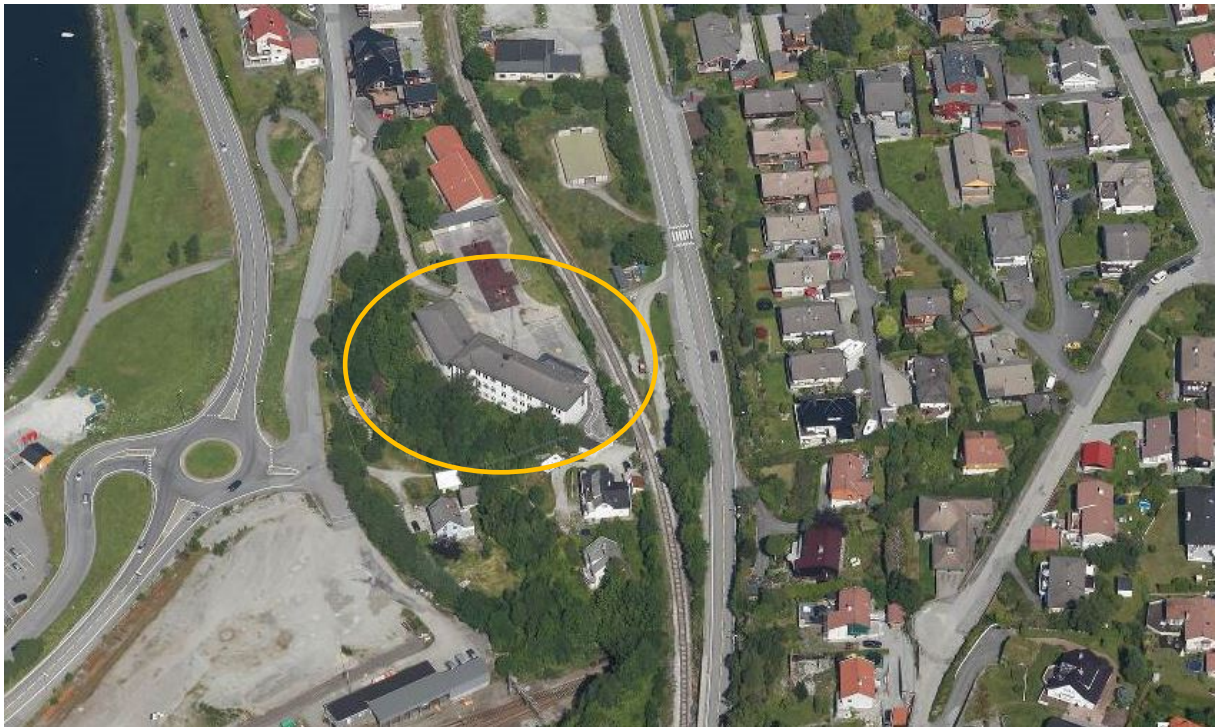
Indre Arna har fra midten av 1900-tallet blitt transformert fra en spredt bebygget jordbruksbygd til å bli en tett bebygget forstad til Bergen sentrum.

Åpningen av Vossebanen i 1883 fikk store konsekvenser for Indre Arna. Jernbanen og påfølgende funksjoner som meieri, landhandel, baker og lærer ble viktige arbeidsplasser rundt 1900. Vossebanetraséen er vernet i kommuneplanen med hensynssone for kulturmiljø. Hensynssonen ligger som en 10-meter buffer langs den historiske jernbanetraséen. Traseen ligger like øst for skolebygningen.

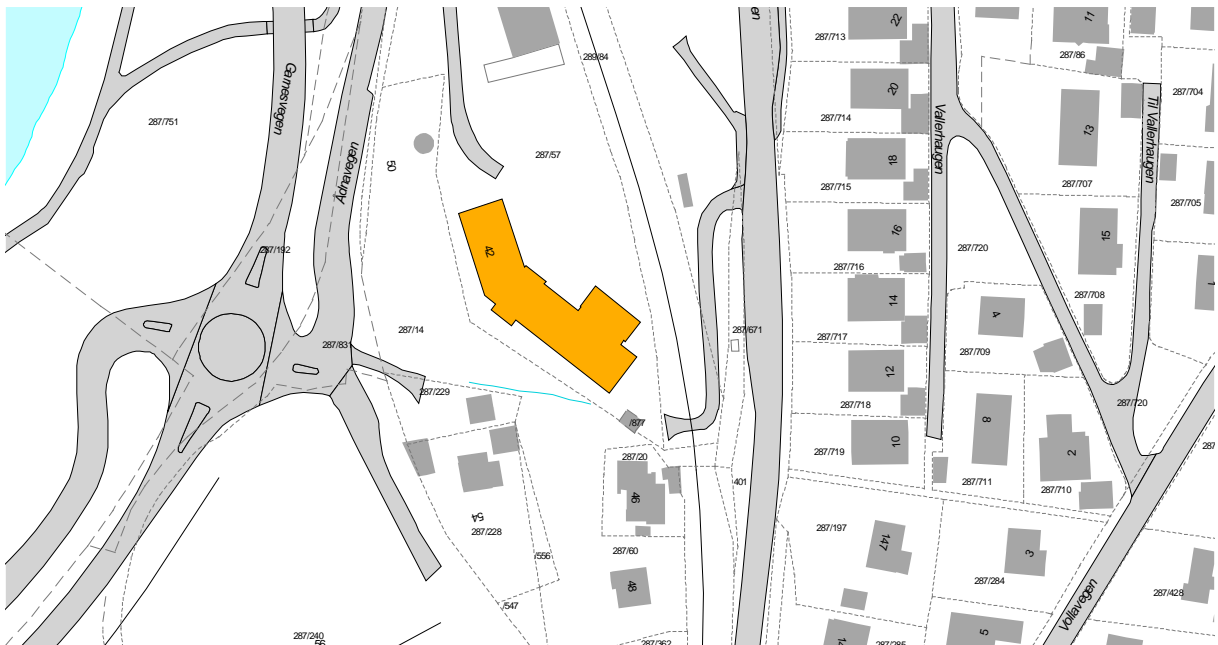

Figur 1: Flyfoto av skolen fra 1961. Bildet viser hvordan bygningen ble plassert i landskapet, og hvordan den så ut før den ble bygd på mot sørøst (Foto: Billedsamlingen, UIB, ubb-w-f-017733).

5 Bygningen

Figur 2: Flyfoto av skolen fra 2014. Bygningen er markert med gul sirkel (Foto: Bergen kommune / Blom)

Figur 3: Kart med Indre Arna skule markert med gult (Kilde: Bergen kommune 2015).

5.1 Realia

Byggeår:	1938/39
Adresse:	Ådnavegen 42
Gnr./Bnr.:	287/57
Bygningsnr.:	13915555
Plan-ID:	KPA planID 60910000, ikrafttrådt: 24.04.2013 KDP Indre Arna planID 9940000, ikrafttrådt: 13.09.2004 ReguleringsplanID, 61750000 ikrafttrådt: 27.11.2013
SEFRAK-ID:	-
Askeladden-ID:	-
Vernestatus:	Verneverdig

5.2 Bygningshistorie

Bygningen er det tredje skolehuset som ble oppført i Indre Arna. Det ble plassert på Hamrane på gården Indre Arna i 1938/39, og ble tatt i bruk skoleåret 1941/42. Bygget fikk en monumental plassering som markerte læreinstusjonens viktige posisjon i samfunnet. Som andre skoler fra denne perioden er bygningen fordelt over to fløyer rundt en beskyttet skoleplass, og ble planlagt med klasseromsfløyer med sidekorridor. Gymnastikksalen ble anlagt i egen fløy. Fordelingen i fløyer med sidekorridor er spesielt for Bergen på denne tiden, og er trolig grunnet de klimatiske forholdene.

Skolen ble bygget i en periode da det ble oppført svært få skoler, innenfor det området som i dag utgjør Bergen kommune. Bygget er tegnet av arkitekt O. Schumann Olsen, og har et klassisistisk uttrykk med slette fasader som indikerer funksjonalistiske impulser. Schumann var født i Bergen, men utdannet i Tyskland. Han ble mye brukt i 1920-årene, og villaene som han tegnet var med på å forme Bergens-skolen som en videreutvikling av vestnorsk byggeskikk fra 1700- og 1800-tallet, inspirert av den engelske Arts & Crafts bevegelsen.

Et påbygg, i form av en forlengelse av hovedfløyen mot sørøst, var ferdig til skoleåret 1965/66. Paviljongbygget like nord for skolehuset ble reist samtidig med påbyggingen. I 1971 ble en utvidelsen av lærerrommet ferdig (Boge 2003:36). Påbyggene ble tegnet av arkitekt Sonja Christie. Skolen ble nedlagt i 2011. I dag rommer skolebygget blant annet en barnehage.

Figur 4: Foto av hovedbygningens fasade mot vest. Det var de tre vindusrekkene lengst til høyre som ble bygd på, og stod klar i 1965 (Foto: Bergen kommune, Byantikvaren 2015).

Figur 5: Foto av hovedbygningens fasade mot nordøst. Det siste tilbygget foran hovedbygget ligger lengst bak i bildet (Foto: Bergen kommune, Byantikvaren 2015).

5.3 Bygningsbeskrivelse

5.3.1 Konstruksjon

Påbygget mot sørøst som ble tatt i bruk i 1965/66, er en direkte forlenging av hovedbygget med samme konstruksjon. Det er fundamentert på fjell. Grunnmuren er støpt, og det er 60 cm ventilert hulrom under opphøyde rom i underetasjen. Bygget er oppført med murvegger, armert betong eller engelsk hulmur. Hovedbygget er i tre etasjer, mens fløyen med gymsalen er i to etasjer. Innerveggene er av jernbetong og tegl. Bygget har takkonstruksjon i tre, med betongstein. Hovedbygget skal opprinnelig ha hatt skifertekking. Bygget har støpte gulvskiller.

Det mindre tilbygget på østsiden fra 1971 er fundamentert på fjell. Det har støpt grunnmur, og det er ventilert blindkjeller. Det er bygget i engelsk hulmur. Innvendig er det lettvegger i tre, med brannherdig kledning. Det er takkonstruksjon i tre. Bygget har støpt loftsgulv, og har ca. 10 cm steinullfilt. Taktekkingen er av skifer.

5.3.2 Fasader

Bygningen består av to rektangulære hovedvolumer, satt sammen i en svak knekk. Den har et nyklassisistisk uttrykk med lavt, valmet tak og slette, pussede fasader malt i en lys farge. Hovedfasaden mot vest er representativt utformet. Bygningen har et horisontalt preg, men trapperomsvinduene står tydelig frem som et vertikalt element som balanserer fasaden. Dette er et trekk som peker mer mot et funksjonalistisk formspråk. Vinduene er ellers jevnt fordelt i fasaden. Vinduer mot vest er skiftet til vindu med trekarmer på innsiden, mens karmene er kledd med hvit aluminium på utsiden. Inndelingen er ikke som på de opprinnelige vinduene; disse var smårutede kysspostvindu i grønmalt tre (se figur 10).

På fasaden vendt ut mot uteoppholdsarealet, mot øst, er vinduskarmer og dører malt mørkerøde. Vinduene mot øst er trolig andregenerasjons vinduer fra 1965, da mange av vinduene ble skiftet ut. Disse tilsvarer heller ikke opprinnelige vinduer. Dør til gymsal i fasaden mot øst og dører i fasaden mot vest er av eldre type, mens hovedinngangsdører mot øst er nye dører av aluminium. Her leder en murt trapp med skifertrinn opp til døren, som har store glassfelt på sidene og er forsiktig markert med utstikk og kvadersteinsimitasjoner i pussen. Tilbygget vurderes som godt tilpasset den opprinnelige bygningen, og de to utgjør samlet sett et helhetlig uttrykk. Samtidig er tilbygget også tydelig lesbart som en senere addisjon.

Figur 6: Byggets hovedinngang som vender seg ut mot gårdsplassen. Døren er ny og av aluminium, den ble trolig satt inn i forbindelse med etableringen av barnehagen (Foto: Bergen kommune, Byantikvaren 2015).

Figur 7: Eksempel på gammelt vindu ut mot gårdsplassen (Foto: Bergen kommune, Byantikvaren 2015).

Figur 8: Gammel inngangsdør til gymsalen (Foto: Bergen kommune, Byantikvaren 2015).

Figur 9: Nye vindu i byggets vestfasade. Vinduene har karmmer av tre på innsiden, men er kledd med aluminium på utsiden (Foto: Bergen kommune, Byantikvaren 2015).

Figur 10: Flyfoto av Indre Arna skule fra 1961. Bildet viser bygget før det ble forlenget mot sørøst. Bildet viser også at vinduene er skiftet, og at vinduskarmene på denne tiden var malt grønne (Foto: Billedsamlingen, UiB, ubb-w-f-017733 (utsnitt)).

Figur 11: Flyfoto av Indre Arna skule fra 1965. Bildet viser bygget når det blir forlenget mot sørøst. Bildet viser også at vinduene blir skiftet ut (Foto: Billedsamlingen, UiB, ubb-w-f-158173 (utsnitt)).

Figur 12: Tegning av bygget i forbindelse med søknaden for påbygg mot sørøst (Kilde: Bergen kommune, braArkiv).

Figur 13: Tegning fra 1970 av bygget i forbindelse med søknaden om påbygg for lærerværelse (Kilde: Bergen kommune, braArkiv).

Hovedbygget har i dag betongtakstein, mens det på tilbygget mot øst (lærerværelset), fortsatt er skifer.

Figur 14: Opprinnelig skiferstein på tilbygget fra 1971 (Foto: Bergen kommune, Byantikvaren 2015).

Figur 15: Hovedbygningen og fløyen med gymsal har i dag svart betongtakstein. Det mindre tilbygget fra 1971 har fortsatt opprinnelig skifertakstein (Foto: Bergen kommune, Byantikvaren 2015).

5.3.3 Interiør/planløsning

Trappegangene er godt bevart. Rekkverk og fliser er opprinnelige elementer. Utenom dette er det mye av nyere innredning, plater, taklamper osv.

Figur 16: Eksempel på opprinnelige skiferfliser i to ulike nyanser på gulvet (Foto: Bergen kommune, Byantikvaren 2015).

Figur 17: Godt bevart trapperom med gode materialkvaliteter fra byggets utvidelse mot sørøst (Foto: Bergen kommune, Byantikvaren 2015).

Figur 18: Klasserommene, som i dag blir benyttet som barnehage, har nyere innredning, vindu og flater (Foto: Bergen kommune, Byantikvaren 2015).

Figur 19: Godt bevart trapperom fra det opprinnelige hovedbygget. Monumentalt rom med stor vindusflate. Det er i nyere tid påmontert forhøyet rekkverk på original håndlist (Foto: Bergen kommune, Byantikvaren 2015).

Figur 20: Eksempel på bevart taklampe i kjelleren (Foto: Bergen kommune, Byantikvaren 2015).

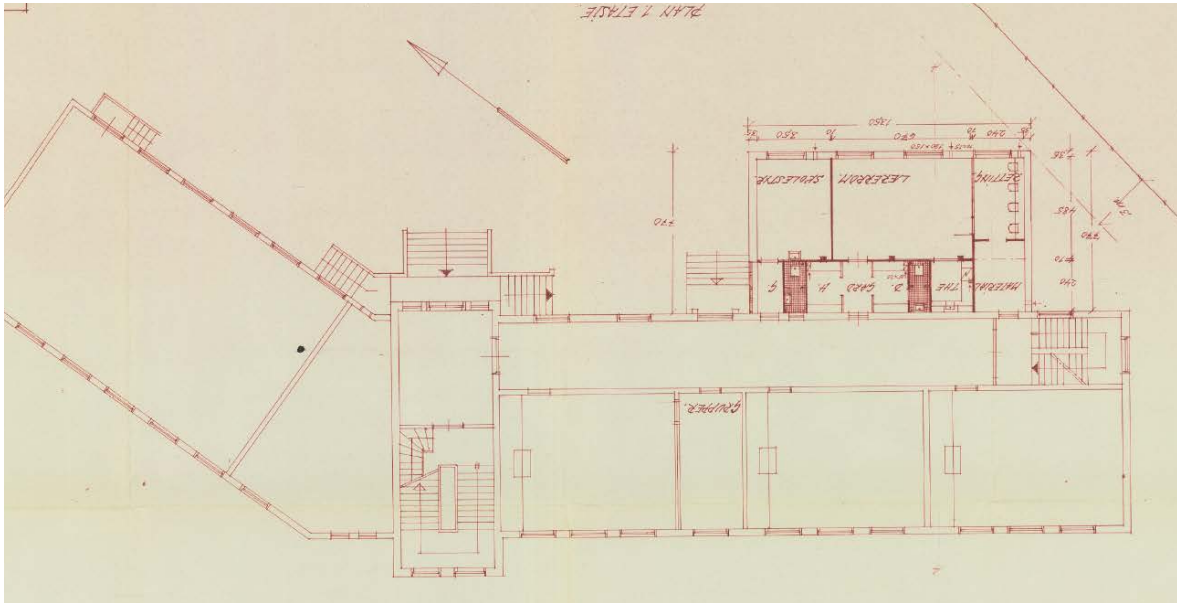
Figur 21: Original vask i korridor i 2 etg. (Foto: Bergen kommune, Byantikvaren 2015).

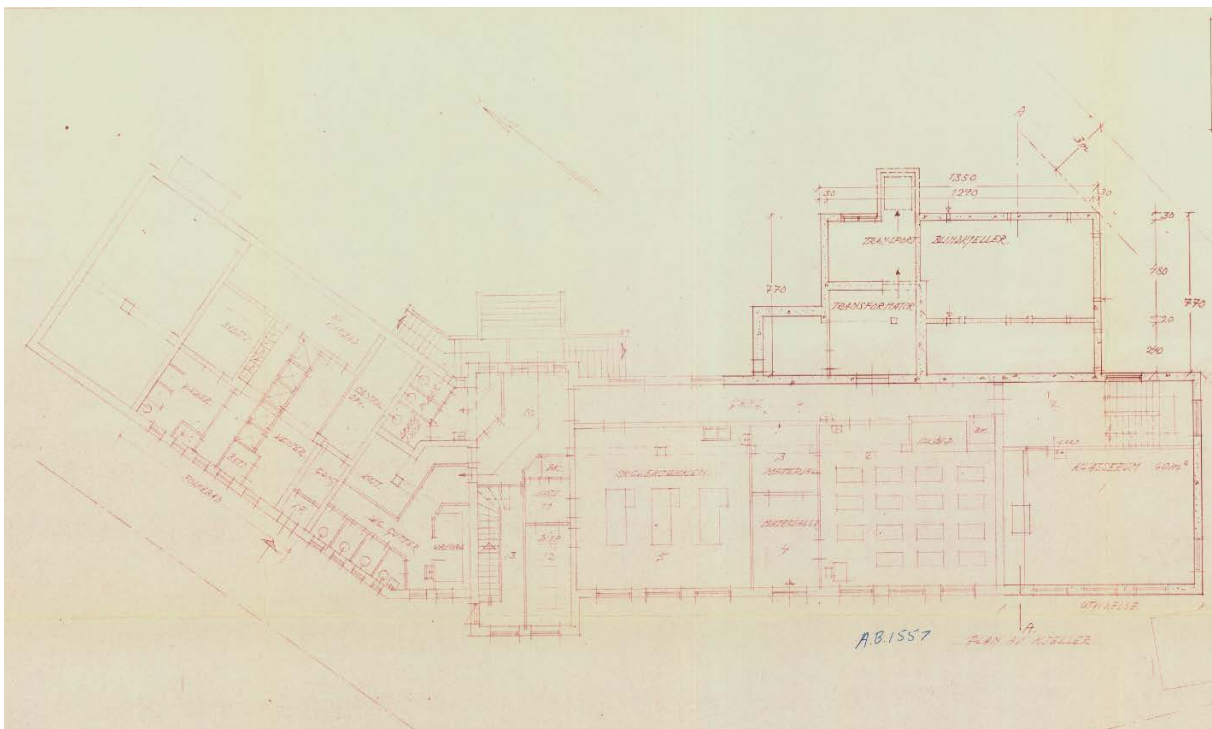
Figur 22: Godt bevart trappeløp opp til råloft (Foto: Bergen kommune, Byantikvaren 2015).

Figur 23: Gammel dør inn til gymsal. Døren har i nyere tid blitt tilpasset i henhold til krav til rømningsvei (Foto: Bergen kommune, Byantikvaren 2015).

Figur 24: Plantegning fra 1970 som viser byggets første etasje med påbygg mot sørøst og lærerbygg mot nordøst (Kilde: Bergen kommune, braArkiv).

Figur 25: Plantegning fra 1970 som viser byggets kjelleretasje med påbygg mot sørøst og lærerbygg mot nordøst (Kilde: Bergen kommune, braArkiv).

5.3.4 Uteområde

Bygget er sentralt plassert på kanten av en høyde med utsikt mot vest. Området nordøst for bygget er i dag opparbeidet uteområde for barnehagen som i dag holder til i bygget.

Figur 26: Foto av Indre Arna skule med uteoppholdsareal. Gamle Vossebanetraseen i forgrunnen (Foto: Bergen kommune, Byantikvaren 2015).

Figur 27: Foto av Indre Arna skule med uteoppholdsareal. Lekeområdet er delvis asfaltert og belagt med dempematter (Foto: Bergen kommune, Byantikvaren 2015).

6 Verneverdier og anbefalinger

Indre Arna skule med hovedbygg og gymsal har høy arkitektonisk og arkitekturhistorisk egenverdi som et godt bevart og helhetlig eksempel på monumental, nyklassisistisk skolearkitektur fra 1930-tallet. Anlegget har godt bevarte detaljer og gode materialkvaliteter i både eksteriør og interiør.

Indre Arna skule føyer seg inn i den tidstypiske byggetradisjonen, og i kraft av sin beliggenhet og sin utforming med gode arkitektoniske kvaliteter har skolen vært et signalbygg i Indre Arna. Anlegget har høy miljøverdi som del av den historiske jordbruksbygden Indre Arna.

Anbefalinger

Bygningens hovedform og fasadeuttrykk bør ivaretas. Originale bygningsdeler bør bevares og bare skiftes dersom de er ødelagt, og da fortrinnsvis med materiale og utførelse tilsvarende originalen. I tilfeller der endringer allerede er foretatt, kan tilbakeføringer være aktuelt. Riktige vinduer er en forutsetning for at fasaden skal se harmonisk ut, og en tilbakeføring til smårutede krysspostvindu bør vurderes når disse skal skiftes. Ved fremtidige tiltak i området rundt skolen bør det tas hensyn til at frie siktlinjer til skolen blir ivaretatt.

Av interiørene er særlig korridorene og hovedtrappehallen viktige elementer å ivareta, i opprinnelig form og med originale elementer/materialer, som for eksempel gulvfliser og trappeheller, rekkverk og gamle dører. Listen er ikke uttømmende.

Dersom det skal foretas endringer eller større rehabiliteringer, ber vi om at Byantikvaren kontaktes for å diskutere forslaget.

7 Kilder

- Bergen kommune, Byantikvaren 2013: Kommunale skoler i Bergen – Kulturhistorisk rapport om skolebygg fra 1724 til 1979. Byantikvarens skriftserienr: 2013-13.
- Bergen kommune, braArkiv.
- Boge, Mjeldheim, Garnes Johnsen og Strandenes 2003: Skulen i Arna. Ei historisk reise. Arna Sogelag 2003.
- Ola Henrik Schumann Olsen. (2009, 14. februar). I Store norske leksikon. Hentet 12. mai 2015 fra https://snl.no/Ola_Henrik_Schumann_Olsen.
- Universitetet i Bergen, Billedsamlingen: <https://marcus.app.uib.no>. Bergen kommune, braArkiv.
- Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden: <https://askeladden.ra.no>
- Universitetet i Bergen, Billedsamlingen: <https://marcus.app.uib.no>
- SEFRAK
- Bygdebøker, byleksikon
- Historiske kart
- Byantikvarens Kulturminnegrunnlag
- Digitale ressurser, Bergen byleksikon,
- Billedsamlingen UIB, skråfoto, historiske flyfoto,
- Byarkivet, Statsarkivet
- Kommunedelplan for kulturminner 2010-2015. Stavanger kommune 2011.

BERGEN KOMMUNE

